

12e Norbert Schmelzerlezing

*'Europa, liever op het wereldtoneel
dan in de coulissen'*

CDA

Door Jaap de Hoop Scheffer

Welkom door Léon Frissen

Introductie door Ruth Peetoom

Slotwoord door David McAllister

DNPPb
CDA
2013
007

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

NORBERT
DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN
SCHMELZER-
LEZING

12e Norbert Schmelzerlezing

*'Europa, liever op het wereldtoneel
dan in de coulissen'*

Buitenom 18
Postbus 30453
2500 GL Den Haag
☎ 070 3424888
☎ 070 3643417
🌐 www.cda.nl

Europa, liever op het wereldtoneel dan in de coulissen

DNPP 6

CDA

2013

007

Europa, liever op het wereldtoneel

dan in de coulissen

door Jaap de Hoop Scheffer

12e Norbert Schmelzerlezing

*'De vraag is dan ook
hoe of Nederland
een rol blijft spelen
op het wereldtoneel'*

Welkom

door Léon Frissen

12e Norbert Schmelzerlezing

Aan het begin van deze twaalfde Schmelzerlezing wil ik iedereen van harte welkom heten. Ik ben verheugd met de grote opkomst voor de lezing vandaag. In het bijzonder heet ik oud Minister-President Balkenende welkom en Minister President a.d. David McAllister - herzlichen Dank dass Sie Diese Tradition mit uns vortsetzen und heute dabei sein können. Ook wil ik mevrouw Schmelzer van harte welkom heten. Het is intussen de twaalfde keer dat de lezing plaats vindt, het is een jaarlijkse ode aan uw wijlen echtgenoot. In zijn politieke leven was de weg naar Europese eenheid misschien wel zijn belangrijkste leidraad. Met een stevige oriëntatie op gemeenschappelijk waarden, mensenrechten, democratie, recht en duurzame vrede in vrijheid. Om in de woorden van Cees Nooteboom die in 2010 van de Konrad Adenauer Stiftung de Literatuurpreis ontving en ik citeer: "Europäer wird man weder durch Geburt noch von Gottes Gnaden, sondern durch seine Geschichte und durch „harte Arbeit“".

Door de traditie van deze beweging blijft voor mij het begrip van meer samenwerking tussen de confessionele partijen in Nederland levendig. Het waren de eerste jaren voor mij waarin – vanaf mijn 16e jaar – het politieke landschap in Nederland mee ging beleven. Norbert Schmelzer speelde een belangrijke rol in die tijd: schuivende panelen in de arbeidsorganisaties in de jaren '60, oplopende inflatie en werkloosheid, grote problemen in de zware kolen- en staalindustrie in Europa, grote ideologische divergenties tussen de naoorlogse zuilen en dat zijn reflecties die zijn blijven hangen bij mij toen ik met Norbert Schmelzer – hoewel veraf – kennis maakte.

Het ligt voor de hand dag ik verheugd ben dat Jaap de Hoop Scheffer bereid was op de uitnodiging van Ruth Peetoom en mij in te gaan om deze

Norbert Schmelzerlezing 2013

Norbert Schmelzer lezing te houden. Jaap is bij uitstek iemand die in de voetsporen van Norbert Schmelzer zijn politieke loopbaan heeft afgelegd. Volksvertegenwoordiger vanaf medio 1986 bij de totstandkoming van Lubbers-II na een historische overwinning van het CDA. Wij werden toen beiden lid van de Tweede Kamer en de stemming was euforisch. Deze stemming bleef voorlopig zo, zeker na de val van de muur in het najaar van 1989. De grenzeloze toekomst, de ideologische strijd was gestreden. Vrije markten zorgden voor welvaart en economische groei. Daarna werd hij oppositieleider onder Paars; onder het liberaal economisch gevoerde beleid, veelal naar Angelsaksische snit, als oplossing van alle problemen. De toenemende morele schaarste werd in die dagen van Paars geen aandacht besteed. Als minister van buitenlandse zaken onder Balkenende-I en later als Secretaris-Generaal van de NAVO werd jou pijnlijk bewust de gevolgen van nieuwe opkomende autoritaire regimes en een losgeslagen economisch vrijheidsstreven zonder maat. Nieuwe economische machten en oude strategische problemen rond schaarsten van energie, grondstoffen en voedsel komen nu in alle hevigheid weer op. Hoog tijd voor een nieuwe machtsbalans.

En de vraag is dan ook hoe of Nederland een rol blijft spelen op het wereldtoneel, of zich schielijk terugtrekt achter de dijken en de coulissen. Een thema dat vandaag centraal zal staan.

Ik geef het woord aan de gastvrouw van deze middag, de voorzitter van onze partij Ruth Peetoom. Het mag best wel eens gezegd worden dat het voorzitter zijn van de christendemocratische beweging in Nederland een opdracht is. Het zijn moeilijke tijden en in de woorden van Wouter Beke te spreken "er is moed voor nodig om het midden op te zoeken". Toch is er een belangrijke opdracht te verrichten in tijden dat de wetten van de markt en de almacht van de natie staat onder druk staat. Beste Ruth, Ik nodig je uit voor het openingswoord.

*'Het is duidelijk:
een Europese agenda
op een aantal terreinen
is meer nodig dan ooit'*

Introductie

door Ruth Peetoom

12^e Norbert Schmelzer lezing

Geachte dames en heren,

Excellenties,

Beste Daphne,

Goed om u allen hier te zien op deze twaalfde Norbert Schmelzer lezing. Een bijzonder welkom voor dhr. David McAllister, voorzitter CDU Nedersachsen en tot voor kort nog Minister-President van Nedersachsen. We feel honoured with your visit to The Netherlands and to us in particular today. We have challenging times ahead with us, with only six months to go to the European Parliament elections. Your candidacy as head of the CDU party list to the European Elections shows determination and full commitment to Europe and to the Christian democratic ideal at large. I wish you support and success for your congress on November 30th. Thank you for being with us today.

Ja, nog maar zes maanden tot de Europese verkiezingen. Vorige week om deze tijd waren de stembussen nog open voor de verkiezingen in vier gemeenten in Friesland en Zuid-Holland en in maart a.s. hebben we de gemeenteraadsverkiezingen landelijk. We wonnen bij verkiezingen van vorige week, in alle Friese gemeenten werden we de tweede partij – ook in Leeuwarden - en in de grootste, Alphen aan den Rijn, werden we zelfs nummer één. Dat betekent niet dat de Europese verkiezingen achter de horizon zijn verdwenen. Integendeel. Als partij hebben we begin deze maand een lijsttrekker gekozen, Esther de Lange, een bekend gezicht, maar een nieuwe lijsttrekker waarmee we straks de verkiezingen in gaan.

Ze is met de andere Europarlementariërs van het CDA bij deze gelegenheid verontschuldigd, want het parlement vergadert deze week in Straatsburg. Esther voert een nieuwe lijst aan, met naast haar Wim van de Camp, Lambert van Nistelrooij en veel nieuwe gezichten. We hebben een verkiezingsprogramma in de maak: het concept is vorige maand gepresenteerd door Ben Knapen, het ligt nu bij de leden en wordt besproken in vergaderingen in het land. Kortom, we zijn als partij best druk met de voorbereidingen voor de Europese verkiezingen.

Deze twaalfde lezing wordt gegeven door Jaap de Hoop Scheffer. Jaap, de titel van je lezing is "Europa, liever op het wereldtoneel dan in de coulissen". Dat klinkt als een ambitie, Jaap – en we delen die.

Je legt de lat – terecht - hoog. Overal is zichtbaar dat Europa met geduchte concurrentie te maken krijgt van nieuwe landen met opkomende economieën. Ook ons verkiezingsprogramma is daar uitgesproken over. Tegelijkertijd doen er aan de verkiezingen volgend jaar populistische en anti-Europese partijen mee die elkaar, zoals met het bezoek van Marine Le Pen aan Nederland, nu al opzoeken om krachten te bundelen. Wat ze willen en hun doen – het is niet de onze. Wij zoeken een ander soort as. Het is duidelijk: een Europese agenda op een aantal terreinen is meer nodig dan ooit. Als het gaat om aanpak van de schuldencrisis, om het vluchtelingenvraagstuk, en waar het gaat om energie bijvoorbeeld. We moeten als Europa met één stem gaan spreken. Een sterk Europa vraagt ook duidelijkheid over de dingen die het niet meer doet. Er is geen tijd te verliezen.

"Europa – dat zijn we zelf". Het is niet voor niets dat ons Europese programma zo opent. Het is geen vraag of we voor of tegen Europa zijn – we zijn Europeanen, zoals we wereldburgers zijn, Nederlanders en – in mijn geval – tegelijk ook nog Utrechter, met Groningse en Brabantse roots. Wij *zijn* Europa, er onverbrekelijk aan verbonden. Sinds de oprichting van de Unie is gewerkt aan het functioneren ervan, aan de instituties, aan de noodzakelijke vrijheden. Ook nu zijn we druk bezig met inhaalslagen als het gaat om bijvoorbeeld de *banking Union* – ook dat heeft alles te maken met het functioneren. Maar wil onze unie draagvlak hebben, dan is het ook noodzakelijk om ons thuis te voelen in Europa, om Europa te zijn. Voor ons christendemocraten is de unie veel

meer dan een economisch project. Het is ook lotsverbondenheid. Het is in de woorden van Ben Knapen onze dure plicht, en ook onze ambitie om iets goeds te maken van dit deel van de wereld waar wij wonen, leven en werken. Dat is Europees belang en dat is ons belang in Europa. In onze lotsverbondenheid schuilt de kracht van Europa.

Ook mensen buiten Europa verwachten dat Europa sterk is. Tien dagen geleden sprak voormalig president van Zuid-Afrika De Klerk hier in Den Haag in de Kloosterkerk en zei “de wereld heeft behoefte aan een sterk Europa, om tegenwicht te bieden aan de invloed van Amerika aan de ene kant en aan de andere kant aan de groeiende invloed van China, India en andere landen.” Juist voor Afrika is Europa belangrijk, als continent waar het de meeste handel mee drijft en waarvan de meeste investeringen komen.

Dat zegt iets over onze ambitie voor Europa. Het laat ook zien dat we verder dan Europa moeten kijken. Het gaat over internationale samenwerking. Dat is vanouds een onmisbaar thema voor het CDA. Maar het is de afgelopen tijd wat op de achtergrond geraakt. Het CDA kwam in een situatie terecht waarin er veel energie opging aan de pogingen om de partij weer op de rails te krijgen. We moesten een nieuwe koers vinden. Het begint langzamerhand vruchten af te werpen. In het Strategisch Beraad van Aart-Jan de Geus lieten we zien dat onze waarden antwoord kunnen geven op de grootste problemen van deze tijd – ook op de internationale vragen van vandaag.

De zeven principes van Sybrand Buma helpen raadsleden en kamerleden nu om elke dag de kern van onze politiek zichtbaar te maken. En dat is alleen nog maar het werk van de voorhoede, maar ook in de rest van de partij komt de partijvernieuwing op stoom. We werken het verhaal van het Strategisch Beraad verder uit in de nieuwe meta- en visiegroepen. Veel mensen leveren via onze website en discussies aan de keukentafel hun bijdrage aan de uitbouw van de zeven principes. We hebben een campagne-academie, die met alle campagneleiders spetterende, moderne campagnes bedenkt. Nota bene, afgelopen september brachten de mensen van de campagne-academie een bezoek aan Duitsland tijdens de verkiezingen daar. Stefan Gehroid, heel veel dank voor alle steun die wij van de KAS ontvingen om deze reis mogelijk te maken – wie weet zijn de successen in Friesland en Alphen daar wel begonnen...

Norbert Schmelzerlezing 2013

Positieve dingen dus – maar daar hoort de internationale dimensie bij. Want de christen democratie is onopgeefbaar internationaal – politiek voorbij de dijken is waaraan dit polderland zijn bestaan te danken heeft. Dat vraagt hernieuwde aandacht. De afgelopen week was het Bureau van de EVP bij ons in Amsterdam te gast – wat voor ons in de aanloop naar 2014 het belang van Europa markeerde. Zij, onze Europese gasten, leefden mee in de spanning en de vreugde rond de verkiezingen en wij deelden in hun boeiende discussies over bijvoorbeeld de energievoorziening in Europa en de beschikbaarheid van voedsel. Dank aan onze CDA-Eurodelegatie dat ze die bijeenkomst mogelijk maakten. Wij hebben onze internationale opgave weer opgepikt en werken aan een nieuwe visie op moderne internationale samenwerking – met de Commissie Buitenland, met onze internationale denkers, met onze actieve politici en kamerleden.

Moge de Schmelzerlezing van vandaag inspirerend werken in aanloop naar de verkiezingen in mei 2014! Jaap de Hoop Scheffer, in deze kring behoef jij welhaast geen introductie. We zijn ontzettend blij dat jij de lezing dit jaar geeft, met al jouw ervaring in de politiek, op het internationale toneel, maar ook als hoogleraar internationale betrekkingen en diplomatieke praktijk aan de Faculteit Campus Den Haag van de universiteit Leiden en straks als voorzitter van de Adviesraad Internationale Vraagstukken. Jaap, graag geef ik jou het woord.

; 12

*'Onze cultuur,
onze religies, onze
waardenpatronen zijn
niet langer dominant
op wereldschaal'*

Lezing

door Jaap de Hoop Scheffer

12^e Norbert Schmelzerlezing

Geachte aanwezigen,

Lieve Daphne,

Veel dank voor de uitnodiging om hier vandaag de twaalfde Schmelzer-lezing te houden. Een lezing in de geest van Norbert Schmelzer. Norbert, een Europeaan, een overtuigd Europeaan, in een tijd van idealen. In een tijd van nooit meer oorlog. Nooit meer oorlog, een argument dat volgens velen anno 2013 niet meer relevant is. Ik behoor niet tot die velen. Zeker niet als ik dit betrek op het bredere Europa. Zo ver liggen de '90 jaren van de Balkan niet achter ons, zo lang is Srebrenica niet geleden. Het vernis van de beschaving is niet altijd even dik.

Ik geef toe, mijn twee dochters, inmiddels midden -30ers, kennen militair geweld op het Europees continent slechts van de televisie. Maar in mijn benadering zijn de argumenten die Norbert Schmelzer zijn Europese identiteit gaven nog altijd valide. Het zijn essentiële onderdelen geworden van het Nederlandse, Europese en christendemocratische gedachtegoed. Dat gedachtegoed moet ons wapenen – ook anno 2013 – tegen wat ik noem de “hekken- en dijkenbouwers”: zet een hek om Nederland, verhoog de dijken en ga daar achter zitten. Dan hoef je je van de buitenwereld niets meer aan te trekken want die zie je gewoon niet meer.

Het exploiteren van chagrijn is altijd relatief gemakkelijk, zeker in financieel-economisch zware tijden. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat wij als land het anti-Europese chagrijn een beetje over onszelf hebben afgeroepen. In

2005 was Europa, en ik citeer: "Best belangrijk" en in die formulering zat de nederlaag al een beetje ingebouwd. Ook "zou het licht uitgaan" als een meerderheid "neen" zou gaan stemmen. De meerderheid zei vervolgens neen en het licht bleef branden. Maar er knapte wel iets. Er knapte iets in de relatie tussen Nederland en de Europese Unie. Buiten Nederland en met name in het voor Nederland zo belangrijke Duitsland is dit niet onopgemerkt gebleven. Wij hebben dat wat weggedrukt en vergeten maar het buitenland zeker niet zoals ik in mijn contacten steeds weer merk. We moeten oppassen dat de hekken en dijkenbouwers niet met deze ongelukkige erfenis uit 2005 aan de haal gaan.

Als u deze argumentatie volgt, bevat hij een belangrijke vingerwijzing voor partijen als het CDA maar zeker ook voor de VVD en de PvdA. Partijen die decennia lang een Europese traditie kennen; een vingerwijzing ook voor de komende campagne voor het Europees Parlement. Het risico bestaat dat hier nu een betweterige mastodont aan het woord is, een rol die mij vreemd is en die ik zeker hier vanmiddag niet zoek. Ik zeg u, geen zorgen over weer zo'n ouderejongere man die het beter meent te weten. Maar mijn raad is de volgende: Laten wij in onze gerechtvaardigde kritiek op de soms doorgeschoten bemoeial en niet goed functionerende Europese Unie uit het vaarwater blijven van diegenen die op meer of minder verholen manier van Europa en zijn verworvenheden af willen. Laten wij de verleiding weerstaan dat we gebruikt worden of dat onze politieke positie wordt misbruikt. Weet wel dat de kiezer van het CDA, naast kritiek, in de grond een positief verhaal verwacht over Europa. Mocht u van mening zijn dat u hier de sirenezing van de Europese federalist hoort, laat ik u dan uit de droom helpen.

Ik ben nooit voorstander geweest van een federaal Europa en zal het ook nooit worden. Was het bij het Europa van de oude zes lidstaten gebleven, dan had ik mij nog iets bij een federatie kunnen voorstellen. De terechte keuze die in de loop der decennia voor de uitbreidingen van de Europese familie is gemaakt en de hiermee ontstane diversiteit maakt een federatie tot een utopie (Een droombeeld volgens Van Dale, een niet te verwezenlijken ideaal).

Dit betekent natuurlijk geenszins dat op een aantal terreinen binnen de Unie veel strikter en intensiever zal moeten worden samengewerkt dan nu het geval is. Dit geldt uiteraard vooral ten aanzien van de muntunie en daar direct mee

samenhangende dossiers. Die muntunie heeft immers zonder gemeenschappelijk fundament geen bestaansrecht zoals wij de afgelopen jaren door schade en schande hebben geleerd. Op dit terrein kan de samenwerking mij niet intensief genoeg zijn.

Maar deze noodzaak geldt ook voor een beleidsterrein dat minder in de directe politieke belangstelling staat, te weten: het buitenlands-, veiligheids- en defensiebeleid van de Europese Unie. Ten onrechte staat dit onderdeel lager op de agenda, want de Europese Unie heeft als mondiaal handelspolitiek en economisch machtsblok een groot belang bij het voorkomen van stabiliteitsbedreigende crises; en een groot belang bij het diplomatiek, politiek en zo nodig ook militair optreden om een crisis te voorkomen of te beteugelen. En daarin ook zijn eigen belang te dienen. Er rijzen twee vragen. Allereerst de vraag of Europa in staat is om dit te bewerkstelligen, ook zonder de Verenigde Staten? Het antwoord is een duidelijk: "neen". Ten tweede, zou de EU zulks wel moeten kunnen? Het antwoord luidt: "Zeker en vast". Ik verklaar me nader:

Allereerst, De Europese Unie heeft mondiale (handels-) politieke belangen en het is dus een illusie dat de Europese Unie zich zou kunnen terugtrekken uit wat ik noem het geopolitieke domein.

Ten tweede, de Europese zuidflank is zeer instabiel. Wat wij aanvankelijk in onze – met de kennis van nu naïeve – euforie de Arabische Lente noemden, is ontaard in een politieke chaos die alleen al qua menselijk leed alle grenzen overschrijdt. Ik noem als voorbeeld slechts (en ik kan er vele noemen) de positie van Christenen in dit deel van de wereld die doet denken aan de donkerste tijden van het Christendom.

Ten derde, Europa's Oostflank is politiek onrustig. Op de komende top in Vilnius liggen voor Georgië, Moldavië en Oekraïne lotsbestemmende besluiten voor, gezien de te nemen beslissingen over associatie- en handelsakkoorden met de Europese Unie. Ik noem dit lotsbestemmend: kiest men voor de rechtsstatelijkheid van de Unie of voor het Rusland afgeleide semi-autocratische model, door sommigen eufemistisch ook wel "managed democracy" genoemd. Het gaat mij om de waardenrelatie met de Europese Unie en kan ik u verzekeren dat het Kremlin er alles aan zal doen om te voorkomen dat met name

Oekraïne voor de rechtsstaat en dus voor de EU waarden kiest. Niet voor niets heeft Bondskanselier Merkel krachtig stelling genomen in deze discussie.

Ten vierde, en misschien wel de belangrijkste factor: President Obama's zogenaamde "pivot": zijn draai naar Azië. Ik citeer zijn uitspraak van ongeveer twee jaar geleden: "I am a Pacific President". Ik heb nog nooit één van zijn voorgangers dit horen zeggen. Dit geeft aan waar de hoofdpijn dossiers van de Amerikanen liggen. In de Stille Oceaan. Daar moet een nieuwe machtsbalans ontstaan, daar vindt de voor de nabije toekomst belangrijkste machtspolitieke competitie plaats: die tussen China en de VS. Deze ontwikkelingen in Azië, gecombineerd met een grotere Amerikaanse terughoudendheid om de mondiale politieagent te zijn leidt onomstotelijk tot de conclusie dat veel meer verantwoordelijkheid van Europa gevraagd zal gaan worden. Zeker waar het de stabiliteit in de eigen wijdere regio betreft. Gold in Libië het Amerikaanse principe: "Leading from behind", in Mali is de boodschap vanuit Washington dat wij Europeanen verantwoordelijk zijn voor stabiliteit in de Noord Afrikaanse regio. Maar laat ook gezegd zijn dat Europa een groot belang heeft bij een open en stabiel Azië. Nota bene: 1/3 van de totale commerciële scheepvaart in de wereld gaat door de Zuid-Chinese zee. Daar zijn ook Europese belangen aan de orde.

Zeker, voor majeure crises die om grootschalige militaire inzet vragen is er de NAVO. En dat is inclusief de VS. Als er iets zeer ernstigs gebeurt, dan zullen uiteraard de Amerikanen in het Transatlantische bondgenootschap hun solidariteit tonen en schouder aan schouder met ons staan. Maar een Europese Unie die niet tot meer in staat is dan het projecteren van "soft power" miskent haar eigenbelang en onderschat de fundamenteel veranderde mondiale verhoudingen.

Voor deze zwaardere rol die ik de Europese Unie zou willen zien vervullen is een aantal elementen voorwaardelijk.

Ten eerste een grotere investering van de kant van Frankrijk en Groot-Brittannië in het robuuster maken van het veiligheids- en defensiebeleid van de Europese Unie. Ik begin met deze twee landen want te snel geven deze hoofdrolspelers er de voorkeur aan om met de andere

permanente leden van de Veiligheidsraad VS, Rusland en China te werken, daarmee een gemeenschappelijke Europese positie complicerend.

Ook is nodig een veel pro-actievere houding van Duitsland op het hier besproken terrein. Duitsland, met afstand het belangrijkste land binnen de Europese Unie, Duitsland met afstand de krachtigste economie, Duitsland met zijn door mij zeer hooggewaardeerde en gerespecteerde Kanselier Angela Merkel, is pro-actief en bepaalt de koers op financieel, monetair en fiscaal terrein. Deze pro-actieve rol zou ik ook graag zien bij vraagstukken op het gebied van het Europese buitenland-, veiligheids- en defensiebeleid. Ik realiseer me dat een meer toonaangevende Duitse positie moeilijk is. Zie de discussie over de onlangs in München gevonden kunstschaten. Een jonge Duitse Kapitein van de Bundeswehr maakte mij vorige week tijdens een lezing die ik gaf duidelijk dat dergelijke discussies de begrijpelijk zeer gevoelige oorlogsgeschiedenis weer tot leven brengen, inclusief bij de huidige jongere generatie. Toch zou ik mij willen aansluiten bij de Poolse Minister van Buitenlandse Zaken Radoslaw Sikorski die enige tijd geleden eveneens voor een steviger Duitse rol heeft gepleit erbij zeggend dat dit mogelijk verassend klonk uit de mond van een Pool maar toch gezegd moest worden

Het zal u niet verbazen dat ik hieraan een volgend essentieel element toevoeg. Namelijk de noodzaak een einde te maken aan de "demilitarisering van Europa" (citaat van Robert Gates, voormalig Secretary of Defence van de VS). Sinds 1989 innen wij ons vredesdividend. Iedereen doet hieraan mee, alle lidstaten en alle politieke partijen. Ook het CDA. Mijn oproep is dan ook aan alle Nederlandse politieke stromingen dat deze glijpartij moet ophouden. Het probleem van de bezuinigingen is ook dat zij plaatsvinden zonder enige vorm van Europese coördinatie. *Pooling and sharing* blijft een toverwoord zolang er te weinig is om te *poolen* en te *sharen*. Het is dan slechts een uitweg. Ik ben blij te constateren dat Minister Hans Hillens in het vorige kabinet het initiatief heeft genomen de samenwerking met met België en Duitsland te intensiveren, een lijn die door de huidige minister wordt voortgezet.

Tenslotte de Europese veiligheidsstrategie. In december zal de Europese Raad spreken over de Europese veiligheidsstrategie. De huidige strategie stamt nog uit 2003 en de wereld zag er toen geheel anders uit dan nu. Wat mij betreft zouden de Europese Staatshoofden en regeringsleiders de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie alsmede de Hoge Vertegenwoordiger de volgende opdrachten moeten geven:

- ontwerp een nieuwe veiligheidsstrategie;
- Organiseer een vorm van een Europees "semester" om nationale defensieplannen met elkaar te delen voor ze worden geïmplementeerd. Nee, ik spreek niet over een Europees leger en expliciete instemming van nationale parlementen blijft altijd nodig voor militaire uitzendingen. Maar deze procedure is voorwaardelijk om tot een begin van afstemming te komen;
- Kom met één of twee militaire projecten waar integratie mogelijk is en kosten kunnen worden bespaard. Bijvoorbeeld met de gezamenlijke aanschaf van tankvliegtuigen, waarbij Europa veel te afhankelijk is van de VS ;
- Initieer een majeure heroverweging van de strategische positie van de Europese Unie en zijn belangen. Betrek daar de NAVO en ook de private sector bij. Daarbij dient ook gesproken te worden over handel en ontwikkelingssamenwerking.

Ik kom tot een afronding. In de woorden van de nationaal veiligheidsadviseur van Jimmy Carter, Brzezinski, bevinden we ons in een fase van: "Global Political Awakening". Hij heeft gelijk. Ik voeg hieraan toe dat het "Westen", onze cultuur, onze religies, onze waardenpatronen, niet langer dominant zijn op wereldschaal. Als "Westen" hebben wij na de Tweede Wereldoorlog een multilateraal systeem opgetuigd waarin wij de dienst uitmaken. Het sterke punt van dit systeem is dat het op regels gebaseerd is, zodat niet slechts het recht van de sterkste telt. Het zwakke punt is dat wij dat systeem nog altijd te sterk domineren. Andere inmiddels opgekomen en invloedrijke landen hebben geconcludeerd dat deze dominantie niet houdbaar is en dat zij willen meebe-slissen. In New Delhi is niet goed uit te leggen dat India niet aan de hoofdtafel zit waar het gaat om belangrijke besluiten. Het multilaterale systeem staat

onder druk en leidt tot vormen van wat ik noem ad-hoc diplomatie waar geen afgesproken regels gelden. De opkomst van de G 20 is uit deze ontwikkeling te verklaren. Een belangrijk gremium dat ontstaan is omdat andere instituties niet meer voldeden en hier wél plaats geboden wordt aan landen zoals Turkije, Zuid-Afrika, Brazilië, Mexico en vele andere.

Als ik zeg dat wij in het westen niet de dienst meer uitmaken, mag dat niet betekenen dat wij verworvenheden van jaren moeten opgeven. Wij hangen bijvoorbeeld een geheel ander model van ontwikkelingssamenwerking aan dan China. China heeft grote behoefte aan grondstoffen en landbouwproducten en haalt die onder andere uit Afrika. In ruil bouwt men wegen of draagt bij aan de bouw van een nieuwe stadswijk. China exporteert bovendien graag kant en klare producten naar Afrika. Dit alles gaat zonder soms noodzakelijke en moeilijke vragen over mensenrechten en goed bestuur.

Dit is een model dat wij niet willen. Wij hebben de plicht onze eigen verworvenheden te verdedigen. Maar we moeten wel voorbereid zijn op intensievere "soft power" competitie.

Het Europese licht hoort niet onder de korenmaat, maar als wij onze materiële en immateriële belangen willen waarborgen en verdedigen moeten we die belangen eerst wel samen in EU-verband vaststellen. We moeten weg van ad hoc diplomatie en toe naar bescherming van het gelijke speelveld tussen grote, middelgrote en kleine landen in de Europese Unie.

Mijn streven is een Europa dat niet alleen object is van ontwikkelingen in de wereld, maar ook schepper en initiator. Dat zijn wij aan Norbert Schmelzer verplicht.

; 20

*'Wir wollen mehr
Europa im Grossen,
weniger Europa
im Kleinen'*

Slotwoord

door David McAllister

12^e Norbert Schmelzerlezing

David McAllister (beoogd lijsttrekker CDU Europees Parlement) was te gast tijdens deze 12e Norbert Schmelzer lezing. Hij sprak het slotwoord waarin hij allereerst refereerde aan het verkiezingsresultaat van het CDU.

Het CDU heeft een ongekend goed resultaat behaald in de verkiezingen voor de Bondsdag van 22 september jl. Het laat zien dat de regering in de afgelopen jaren goed werk heeft geleverd. De coalitieonderhandelingen, nu gaande, moet een regering opleveren die stabiel is en bereid is om de problemen van de toekomst aan te pakken.

Europa speelt een belangrijke rol in de Duitse politiek. Het CDU beseft dat Duitsland het alleen goed kan doen als de Europese Unie sterk is. En omgekeerd, voor Europa is het van belang dat Duitsland sterk is. Het CDU is bereid om bij te dragen aan Europa met als gezamenlijk resultaat een functionerende bankenunie, begrotingen die op orde zijn en structurele hervormingen in alle lidstaten. Dat laatste is belangrijk om te concurreren, groei te bereiken en banen te creëren.

McAllister is een overtuigd Europeaan. Dit blijkt alleen al uit het feit dat hij tweetalig opgegroeid is. Maar de overtuiging gaat verder, want de EU is een uniek verhaal in de geschiedenis van de mensheid. Ondanks alle problemen die we zien, is het idee van deze Europese eenheid inspirerend en een uniek project van vrede en vrijheid. Met zijn kandidatuur wil hij laten zien dat Europa er toe doet. Maar een beter Europa is nodig: dat betekent meer Europa daar waar zaken niet geregeld kunnen worden op landsniveau. Maar niet elk onderwerp is een onderwerp voor Brussel: „Wir wollen mehr Europa im Grossen,

21

weniger Europa im Kleinen". Het Europees Parlement speelt een belangrijke rol om dat te bereiken door de Europese Commissie te controleren op haar werk. Daar wil McAllister voor gaan.

; 24

COLOFON

Uitgever: CDA Commissie Buitenland

Fotografie: Dirk Hol

Vormgeving: Mirella Roor

Jaar: 2013